

rentino hieme permutem. Nihil, nisi quod meridians somnus eximitur, multumque de nocte vel ante vel post diem sumitur; & si agendi necessitas instat, quæ frequens hieme, non jam comædo vel lyristæ post cænam locus; sed illa, quæ dictavi, identidem retractantur, ac simul memoriæ frequenti emendatione proficitur. Habes ætate, hieme consuetudinem; addas huc, licet, autumnum, quæque inter hiemem æstatemque media, ut nihil de die perdunt, ita de nocte parvulum adquireunt. Vale.

LIBER X.

*In quo Epistolæ Plinii ad Trajanum
Imperatorem; & Trajani ad
Plinium.*

I.

C. PLINIVS TRAIANO.

*Trajano, imperium morte Nervæ consequuto,
gratulatur.*

Tua quidem pietas, Imperator sanctissime, optaverat, ut quam tardissime succederes patri: sed dii immortales festinaverunt virtutes

tuas ad gubernacula reipublicæ, quam susceperas, admovere. Precor ergo, ut tibi, & per te generi humano, prospera omnia, id est, digna seculo tuo, contingant. Fortem te & hilarem, Imperator optime, & privatim & publice opto.

II.

C. PLINIVS TRAIANO.

Jure trium liberorum donatus, principi gratias agit.

Exprimere, Domine, verbis non possum, quantum mihi gaudium attuleris, quod me dignum putasti jure trium liberorum. Quamvis enim Julii Serviani, optimi viri, tuique amantissimi, precibus indulseris; tamen etiam ex rescripto intelligo, libentius hoc ei te præstitisse, quia pro me rogabat. Videor ergo summam voti mei consequutus, quum inter initia felicissimi principatus tui probaveris, me ad peculiarem indulgentiam tuam pertinere: eoque magis liberos concupisco; quos habere etiam illo tristissimo seculo volui, sicut potes duobus matrimoniis meis credere. Sed dii melius, qui omnia integra bonitati tuæ reservarunt. Malui hoc potius tempore me patrem fieri, quo futurus essem & securus & felix.

III.

C. PLINIUS TRAIANO.

A Trajano petit, ut Voconium in senatorium ordinem promoveat.

Indulgentia tua, Imperator optime, quam plenissimam experior, hortatur me, ut audeam tibi etiam pro amicis obligari; inter quos sibi vel præcipuum locum vindicat Voconius Romanus, ab ineunte ætate condiscipulus & contubernalis meus. Quibus ex causis & a divo patre tuo petieram, ut illum in amplissimum ordinem promoveret: sed hoc votum meum bonitati tuæ reservatum est, quia mater Romani liberalitatem sestertii quadringentis, quod conferre se filio codicillis ad patrem tuum scriptis professâ fuerat, nondum satis legitime peregerat. Quod postea fecit, admonita a nobis. Nam & fundos emancipavit, & cetera, quæ in emancipatione implenda solent exigi, consummavit. Quum sit ergo finitum, quod spes nostras morabatur, non sine magna fiducia sub signo apud te fidem pro moribus Romani mei, quos & liberalia studia exornant, & eximia pietas, quæ hanc ipsam matris liberalitatem, & statim patris hereditatem, & adoptionem a vitrico meruit. Auget hæc & natalium & paternarum facultatum splendor; quibus singulis multum commendationis accessurum etiam ex meis precibus, indulgentiæ tuæ credo. Rogo ergo, Domine, ut me ex-

optatissimæ mihi gratulationis compotem facias, & honestis (ut spero) adfectibus meis præstes, ut non in me tantum, verum & in amico gloriari judicijs tuis possim.

IV.

C. PLINIVS TRAIANO.

Medico suo civitatem Romanam: Antonia libertis feminis jus Quiritium petit.

Proximo anno, Domine, gravissima valetudine usque ad periculum vitæ vexatus, iatralipten adsumsi: cujus sollicitudini & studio, tuæ tantum indulgentiæ beneficio, referre gratiam possum. Quare rogo, des ei civitatem Romanam. Est enim peregrinæ conditionis, manumissus a peregrina. Vocatur ipse Harpocras: patronam habuit Thermuthin Theonis, quæ jam pridem defuncta est. Item rogo, des jus Quiritium libertis Antonia Maximillæ, ornatissimæ feminæ, Helia & Antonia Harmeridi. Quod a te, petente, patrona, peto.

V.

C. PLINIVS TRAIANO.

Alexandrinam etiam civitatem Harpocrati datam letatur, cui litteras ad præfectum Aegypti, sibi licentiam occursum longioris petit.

Exprimere, Domine, verbis non possum, quanto me gaudio adfecerint epistolæ tuæ, ex quibus

bus cognovi, te Harpocrati, iatraliptæ meo, etiam Alexandrinam civitatem tribuisse, quamvis, secundum institutionem principum, non temere eam dare proposuisses. Esse autem Harpocran νομῆς μεμφοτικῆς, indico tibi. Rogo ergo, indulgentissime imperator, ut mihi ad Pompejum Plantam, præfectum Aegypti, amicum tuum, sic, ut promissisti, epistolam mittas. Obviam iturus, quo maturius, Domine, exoptatissimi adventus tui gaudio frui possim, rogo, permittas mihi, quam longissime occurrere tibi.

VI.

C. PLINIVS TRAIANO.

Medici propinquis civitatem, & aliis jus Quiritium petit.

Proxima infirmitas mea, Domine, obligavit me Postumio Marino medico: cui parem gratiam referre beneficio tuo possum, si precibus meis, ex consuetudine bonitatis tuæ, indulseris. Rogo ergo, ut propinquis ejus des civitatem, Chrysippo Mithridatis, uxorique Chryssippi, Stratonicæ Epigoni, item liberis ejusdem Chryssippi, Epigono & Mithridati, ita ut sint in patris potestate, utque iis in libertos servetur jus patronorum. Item rogo, indulgeas jus Quiritium L. Satrio Abascantio, & P. Cæsio Phosphoro, & Panchariæ Soteridi. Quod a te, volentibus patronis, peto.

VII.

C. PLINIUS TRAIANO.

Præturam amico, Accio Suræ, petit.

Scio, Domine, memoriæ tuæ, quæ est benefa-
ciendi tenacissima, preces nostras inhære-
re: quia tamen in hoc quoque sæpe indulxisti, admo-
neo simul & impensè rogo, ut Accium Suram
prætura exornare digneris, cum locus vacet. Ad
quam spem alioqui quietissimum hortatur & na-
taliū splendor, & summa integritas in pauper-
tate, & ante omnia, felicitas temporum, quæ bo-
nam conscientiam civium tuorum ad usum indul-
gentiæ tuæ provocat & attollit.

VIII.

C. PLINIUS TRAIANO.

Sacerdotium sibi a Trajano Plinius petit.

Quum sciam, Domine, ad testimonium laudem-
que morum meorum pertinere, tam boni
principis iudicio exornari: rogo, dignitati, ad
quam me provexit indulgentia tua, vel auguratum,
vel septemviratum, quia vacant, adjicere digneris,
ut jure sacerdotii precari deos pro te publice pos-
sim, quos nunc precor pietate privata.

IX.

C. PLINIVS TRAIANO.

Victoriam Trajano gratulatur.

Victoriae tuae, optime imperator, maximae, pulcherrimae, antiquissimae, & tuo nomine & republicae gratulor, deosque immortales precor, ut omnes cogitationes tuas tam laetus sequatur eventus; ut virtutibus tantis gloria imperii & novetur & augeatur.

X.

C. PLINIVS TRAIANO.

Servilii adventum in Nicomediensem urbem nuntiat.

Servilius Pudens legatus, Domine, VIII. calend. Decembr. Nicomediam venit: meque longae expectationis sollicitudine liberavit.

XI.

C. PLINIVS TRAIANO.

Rosianum principi commendat.

Rosianum Geminum, Domine, arctissimo vinculo mecum tua in me beneficia junxerunt. Habui enim illum quaestorem in consulatu, mei summe observantissimum expertus. Tantam mihi post consulatum reverentiam praestat, ut publicae necessitudinis pignora privatis cumulet officiis.

Ro-

Rogo ergo, ut ipsi apud te, pro dignitate ejus, precibus meis faveas; cui & si quid mihi credis, indulgentiam tuam dabis. Dabit ipse operam, ut in his, quæ ei mandaveris, majora mereatur. Parciorum me in laudando facit, quod spero, tibi & integritatem ejus, & probitatem, & industriam non solum ex ejus honoribus, quos in urbe sub oculis tuis gessit, verum etiam ex commilitio, esse notissimam. Illud unum, quod propter caritatem ejus nondum mihi videor satis plene fecisse, etiam atque etiam facio; teque, Domine, rogo, gaudere me ex ornata quæstoris mei dignitate, id est, per illum mea, quam maturissime velis.

XII.

C. PLINIUS TRAIANO.

Gratias agit Trajano, quod Cælium ex consulari in Bithyniam missurus sit.

Difficile est, Domine, exprimere verbis, quantum perceperim lætitiæ, quod & mihi & focui meæ præstitisti, ut ad finem consulatus Cælium Clementem in hanc provinciam transferres. Ex illo enim mensuram beneficii tui penitus intelligo, quum tam plenam indulgentiam cum tota domo mea experiar: cui referre gratiam parem ne audeo quidem, quamvis maxime debeam. Itaque ad vota confugio, deosque precor, ut iis, quæ in me assidue confers, non indignus existimer.

XIII.

XIII.

C. PLINIUS TRAIANO.

Tabellarium regis Sauromatæ ad Trajanum mittis.

Scriptis mihi, Domine, Lycormas, libertus tuus, ut, si qua legatio a Bosporo venisset, urbem petitura, usque in adventum suum retineretur. Et legatio quidem duntaxat in eam civitatem, in qua ipse sum, nulla adhuc venit; sed venit tabellarius Sauromata, quem ego, usus opportunitate, quam mihi casus obtulerat, cum tabellario, qui Lycormam ex itinere præcessit, mittendum putavi, ut possis ex Lycornæ & ex regis epistolis pariter cognoscere, quæ fortasse pariter scire deberes.

XIV.

C. PLINIUS TRAIANO.

Diplomate se tabellarium Sauromatam iuvisse significat.

Rex Sauromates scripsit mihi, esse quædam, quæ deberes quam maturissime scire: qua ex causa festinationem tabellarii, quem ad te cum epistolis misit, diplomate adjuvi.

XV.

C. PLINIVS TRAIANO.

Excusat, quod legatum regis Sauromatæ non reuenerit.

Legato Sauromatæ regis, quum sua sponte Niceæ, ubi me invenerat, biduo substitisset, longiorem moram faciendam, Domine, non putavi. Primum quod incertum adhuc erat, quando liberatus tuus Lycormas venturus esset; deinde quod ipse proficiscebar in diversam provinciæ partem, ita officii necessitate exigente. Hæc in notitiam tuam perferenda existimavi, quia proxime scripseram, petiisse Lycormam, ut legationem, si qua venisset a Bosporo, usque in adventum suum retinerem. Quod diutius faciendi nulla mihi probabilis ratio occurrit; præsertim quum epistolæ Lycormæ, quas detinere, ut ante prædixi, nolui, aliquot diebus hunc legatum antecessuræ viderentur.

XVI.

C. PLINIVS TRAIANO.

Callidromum, multorum variante fortuna servum, Traiano mittit.

Apuleius, Domine, miles, qui est in statione Nicomedensi, scripsit mihi, quemdam nomine Callidromum, quum detineretur a Maximo & Dionysio pistoribus, quibus operas suas locaverat, confugisse ad tuam statuam, perductumque ad ma-
gi-

gistratus indicasse, servisse aliquando Laberio Maximo, captumque a Susago in Mœsia, & a Decebalo muneri missum Pacoro, Parthiæ regi, pluribusque annis in ministerio ejus fuisse: deinde fugisse, atque ita in Nicomediam pervenisse. Quem ego perductum ad me, quum eadem narrasset, mittendum ad te putavi. Quod paullo tardius feci, dum requiro gemmam, quam sibi, habentem imaginem Pacori, & quibus insignibus ornatus fuisset, subtractam indicabat. Volui enim hanc quoque, si inveniri potuisset, simul mittere, sicut giebulam misi, quam se ex Parthico metallo attulisse dicebat. Signata est annulo meo, cujus est aposphragisma, quadriga.

XVII.

C. PLINIVS TRAIANO.

Procuratorem Caesaris testimonio prosequitur.

Maximum, libertum & procuratorem tuum, Domine, per omne tempus, quo fuimus una, probum, & industrium, & diligentem, ac, sicut rei tuæ amantissimum, ita disciplinæ tenacissimum expertus, libenter apud te testimonio prosequor ea fide, quam tibi debeo.

XVIII.

C. PLINIVS TRAIANO.

Gabium Bassum laudat apud Trajanum.

Gabium Bassum, Domine, præfectum oræ Ponticæ, integrum, probum, industrium, atque
in-

inter ista reverentissimum mei expertus, voto pariter & suffragio prosequor, ea fide, quam tibi debeo: quem abunde conspexi instructum commilitio tuo: cujus disciplinae debet, quod indulgentia tua dignus est. Apud me & milites & pagani, a quibus justitia ejus & humanitas penitus inspecta est, certatim ei, qua privatim, qua publice, testimonium retribuerunt. Quod in notitiam tuam perfero ea fide, quam tibi debeo.

XIX.

C. PLINIVS TRAIANO.

Filium commilitonis sui, & ipsum acrem militem, commendat.

Nymphidium Lupum, Domine, primipilarem, commilitonem habui, quum ipse tribunus essem, ille praefectus: inde familiariter diligere coepi. Crevit postea caritas ipsa mutuae vetustate amicitiae. Itaque & quieti ejus injeci manum, & exegi, ut me in Bithynia consilio instrueret. Quod ille amicissime, & otii & senectutis ratione postposita, & jam fecit, & facturus est. Quibus excaussis necessitudines ejus inter meas numero, & filium in primis, Nymphidium Lupum, juvenem probum, industrium, & egregio patre dignissimum, suffecturum indulgentiae tuae: sicut primis ejus experimentis cognoscere potes, quum praefectus cohortis plenissimum testimonium merue-

ruerit Julii Ferocis & Fusci Salinatoris, clarissimorum virorum. Meum gaudium, Domine, meam gratulationem filii honores continent.

*Incipiunt Plinii & Trajani Epistolæ
mutuæ.*

XX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Excusat se Trajano, quod præfectus ærario patrocinium Afris negaverit, & rursus jubente senatu præstiterit.

Ut primum me, Domine, indulgentia vestra promovit ad præfecturam ærarii Saturni, omnibus advocacionibus, quibus alioqui numquam eram promiscue functus, renuntiavi, ut toto animo, delegato mihi officio vacarem. Qua ex causa, quum patronum me provinciales optassent contra Marium Priscum, & petii veniam hujus muneris, & impetravi: sed quum postea consul designatus censuisset, agendum nobiscum, quorum erat excusatio recepta, ut essemus in senatus potestate, pateremurque nomina nostra in urnam conjici, convenientissimum esse tranquillitati seculi tui putavi, præsertim tam moderatæ voluntati amplissimi ordinis non repugnare. Cui obsequio meo, opto, ut existimes constare rationem, quum omnia facta dictaque mea probare sanctissimis moribus tuis cupiam.

XXI.

XXI.

TRAIANVS PLINIO S.

Et civis & senatoris boni partibus functus es, obsequium amplissimi ordinis, quod iustissime exigebat, præstando. Quas partes impleturum te secundum susceptam fidem confido.

XXII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Gracias agit pro impetratis, quæ epist. IV. rogaverat, & Alexandrinam quoque civitatem iatraliptæ suo petit.

Ago gratias, Domine, quod & jus Quiritium libertis necessariæ mihi femina, & civitatem Romanam Harpocrati, iatraliptæ meo, sine mora indulxisti. Sed quum annos ejus & censum, sicut præceperas, ederem, admonitus sum a peritioribus, debuisse me ante ei Alexandrinam civitatem impetrare, deinde Romanam, quoniam esset Aegyptius. Ego autem, quia inter Aegyptios, ceterosque peregrinos, nihil interesse credebam, contentus fueram hoc solum scribere tibi, eum scilicet a peregrina manumissum, patronamque ejus jam pridem decessisse. De qua ignorantia mea non queror, per quam stetit, ut tibi pro eodem homine sæpius obligarer. Rogo itaque, ut beneficio tuo legitime frui possim, tribuas ei & Alexandrinam civitatem, & Romanam. Annos ejus & censum

(ne

(ne quid rursus indulgentiam tuam moraretur)
libertis tuis, quibus jusseras, misi.

XXIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Civitatem Alexandrinam, secundum institutio-
nem principum, non temere dare proposui:
sed cum Harpocrati, iatraliptæ tuo, jam civitatem
Romanam impetraveris, huic quoque petitioni
tuæ negare non sustineo. Tu, ex quo nomen sit,
notum mihi facere debebis, ut epistolam tibi ad
Pompejum Plantam, præfectum Aegypti, amicum
meum, mittam.

XXIV.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

*Commeatum in agros excurrendi petit, tum rerum
suarum causa, tum ut templum exstruat, in quo
principum imagines ponantur.*

Quam divus pater tuus, Domine, & oratione
pulcherrima & honestissimo exemplo omnes
cives ad munificentiam esset cohortatus, petii ab
eo, ut statuas principum, quas in longinquis agris
per plures successiones traditas mihi, quales acce-
peram, custodiebam, permetteret in municipium
transferre, adjecta sua statua. Quodque ille mihi
cum plenissimo testimonio indulserat, ego statim
decurionibus scripseram, ut adsignarent solum, in
que

quo templum pecunia mea extruerem: illi in honorem operis ipsius electionem loci mihi obtulerunt. Sed primum mea, deinde patris tui valetudine, postea curis delegati a vobis officii retentus, nunc videor commodissime posse in rem presentem excurrere. Nam & menstruum meum calend. Septembris finitur, & sequens mensis complures dies feriatos habet. Rogo ergo, ante omnia permittas mihi, opus, quod inchoaturus sum, exornare & tua statua: deinde, ut hoc facere quam maturissime possim, indulgeas commeatum. Non est autem simplicitatis meae dissimulare apud bonitatem tuam, obiter te plurimum collaturum utilitatibus rei familiaris meae. Agrorum enim, quos in eadem regione possideo, locatio, quum alioqui CCCC excedat, adeo non potest differri, ut proximam putationem novus colonus facere debeat. Præterea continuæ sterilitates cogunt me de remissionibus cogitare: quarum rationem, nisi præsens, inire non possum. Debebo ergo, Domine, indulgentiæ tuæ & pietatis meae celeritatem, & status ordinationem, si mihi ob utraque hæc dederis commeatum xxx dierum. Neque enim angustius tempus præfinire possum, quum & municipium & agri, de quibus loquor, sint ultra centesimum & quinquagesimum lapidem.

XXV.

TRAIANVS PLINIO S.

Et privatas multas & omnes publicas causas petendi commeatus reddidisti, mihi autem vel sola voluntas tua suffecisset. Neque enim dubito te, ut primum potueris, ad tam districtum officium reverfurum. Statuam poni mihi a te eo, quo desideras, loco, quamquam ejusmodi honorum parcellimus, tamen patior, ne impedisse cursum erga me pietatis tuæ videar.

XXVI.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Suum ad Bithyniam accessum nuntiat.

Quia confido, Domine, ad curam tuam pertinere, nuntio tibi, me Ephesum cum omnibus meis *ὄπερ Μαλάτυν* navigasse. Quamvis contrariis ventis retentus, nunc destino, partim orariis navibus, partim vehiculis, provinciam petere. Nam sicut itineri graves æstus, ita continuæ navigationi etesixæ reluctantur.

XXVII.

TRAIANVS PLINIO S.

Recte renuntiasti mihi, Secunde carissime. Pertinet enim ad animum meum, quali itinere in provinciam pervenias. Prudenter autem con-

Plinii Epistol. **Q** *stituis*

stituis interim navibus, interim vehiculis uti, prout
loca suaserint.

XXVIII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

*Nuntiat, se tandem in provinciam venisse, & rationes
excutere, propter quas mensorem ex urbe petit.*

Sicut saluberrimam navigationem, Domine, us-
que Ephesum expertus, ita inde, postquam
vehiculis iter facere cœpi, gravissimis æstibus, at-
que etiam febriculis, vexatus Pergami substiti.
Rursus, quum transissem in orarias naviculas, con-
trariis ventis retentus, aliquando tardius, quam spe-
raveram, id est, xv calend. Octobres, Bithyniam
intravi. Non possum tamen de mora queri, cum
mihi contigerit, quod erat auspiciatissimum, nata-
lem tuum in provincia celebrare. Nunc reipubl.
Prusensium impendia, reditus, debitores excutio:
quod ex ipso tractu magis ac magis necessarium in-
telligo. Multæ enim pecuniæ variis ex causis a
privatis detinentur: præterea quædam minime
legitimis sumtibus erogantur. Hæc tibi, Domine,
in ipso ingressu meo scripsi. Quintodecimo cal.
Oct. Domine, provinciam intravi, quam in eo ob-
sequio, in ea erga te fide, quam de genere humano
mereris, inveni. Dispice, Domine, an necessa-
rium putes, mittere huc mensorem. Videntur
enim non mediocres pecuniæ posse revocari a cu-
ra-

ratoribus operum, si mensuræ fideliter aguntur. Ita certe prospicio ex ratione Prusensium, quam cum Maximo tracto.

XXIX.

TRAIANVS PLINIO S.

Cuperem sine querela corpusculi tui, & tuorum, pervenire in Bithyniam potuisses, ac simile tibi iter ab Epheso ei navigationi fuisset, quam expertus usque illo eras. Quo autem die pervenisses in Bithyniam, cognovi, Secunde carissime, litteris tuis. Provinciales, credo, prospectum sibi a me, intelligent. Nam & tu dabis operam, ut manifestam sit, illis electum te esse, qui ad eosdem mei loco mittereris. Rationes autem in primis tibi rerumpublicarum excutiendæ sunt. Nam & esse eas vexatas satis constat. Mensores vix etiam iis operibus, quæ aut Romæ, aut in proximo, fiunt, sufficientes habeo: sed in omni provincia inveniuntur, quibus credi possit, & ideo non deerunt tibi, modo velis diligenter excutere.

XXX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Consultit, custodia per publicos servos adservandæ sint, an per milites.

Rogo, Domine, consilio me regas hæsitantem, utrum per publicos civitatum servos (quod

usque adhuc factum) an per milites, ad servare custodias debeam. Vered̄r enim, ne & per servos publicos parum fideliter custodiantur, & non exiguum militum numerum hæc cura distingat. Interim publicis servis paucos milites addidi. Video tamen periculum esse, ne id ipsum utrisque negligentia causa fit; dum communem culpam hi in illos, illi in hos regerere posse confidunt.

XXXI.

TRAIANVS PLINIO S.

Nihil opus est, mi Secunde carissime, ad continendas custodias, plures commilitones converti. Perseveremus in ea consuetudine, quæ isti provinciae est, ut per publicos servos custodiantur. Etenim, ut fideliter hoc faciant, in tua severitate ac diligentia positum est. In primis enim, sicut scribis, verendum est, ne, si permisceantur servis publicis milites, mutua inter se fiducia negligentiores sint: sed & illud hareat nobis, quam paucissimos milites a signis avocandos esse.

XXXII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Cur nondum a Basso supernumerarios milites revocaverit, significat.

Gabius Bassus, praefectus ora Ponticae, & reverentissime & officiosissime, Domine, venit ad me,

me, & compluribus diebus fuit mecum. Quantum perspicere potui, vir egregius, & indulgentia tua dignus: cui ego notum feci, præcepisse te, ut ex cohortibus, quibus me præesse voluisti, contentus esset beneficiariis decem, equitibus duobus, centurione uno. Respondit, non sufficere sibi hunc numerum, idque se scripturum tibi. Hoc in causa fuit, quo minus statim revocandos putarem, quos habet supra numerum.

XXXIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Et mihi scribit Gabius Bassus, non sufficere sibi eum militum numerum, qui ut daretur illi, mandatis meis complexus sum. Quod quæris, scripssisse me, ut notum haberes, his litteris subijci jussi. Multum interest, res poscat, an homines imperare latius velint. Nobis autem utilitas demum spectanda est: & quantum fieri potest, evrandum, ne milites a signis absint.

XXXIV.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Prusensium nomine balineum rogat exstrui.

Prusenses, Domine, balineum habent & fordium & vetus. Id itaque, indulgentia tua, restituere desiderant: ego tamen æstimans novum fieri debere, videris mihi desiderio eorum indulgere

re posse. Erit enim pecunia, ex qua fiat: primum ea, quam revocare a privatis & exigere jam cœpi: deinde, quam ipsi erogare in oleum soliti, parati sunt in opus balinei conferre. Quod alioqui & dignitas civitatis, & seculi tui nitor postulat.

XXXV.

TRAIANVS PLINIO S.

Si instructio novi balinei oneratura vires Prusensium non est, possumus desiderio eorum indulgere: modo ne quid ideo aut intribuant, aut minus illis in posterum fiat ad necessarias erogationes.

XXXVI.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

De militibus, libertis Caesaris relinquendis, consulit.

Maximus, libertus & procurator tuus, Domine, præter decem beneficiarios, quos assignari a me Gemellino, optimo viro, iussisti, sibi quoque confirmat necessarios esse milites. Ex his interim, sicut inveneram, in ministerio ejus relinquendos existimavi: præsertim quum ad frumentum comparandum iret in Paphlagoniam. Quin etiam tutelæ causa, quia desiderabat, addidi duos equites. In futurum quid servari velis, rogo rescribas.

XXXVII.

XXXVII.

TRAIANVS PLINIO S.

Nunc quidem proficiscentem, ad comparationem frumentorum, Maximum, libertum meum recte militibus instruxisti. Fungebatur enim & ipse extraordinario munere. Quum ad pristinum actum reversus fuerit, sufficient illi duo a te dati milites, & totidem a Virbio Gemellino, procuratore meo, quem adjuvat.

XXXVIII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Consulit de pœna servorum inter tirones repertorum.

Sempronius Cælianus, egregius juvenis, repertos inter tirones, duos servos misit ad me: quorum ego supplicium distuli, ut te, conditorem disciplinæ militaris firmatoremque, consulerem de modo pœnæ. Ipse enim dubito ob hæc maxime, quod, ut jam dixerant, sacramento militari nondum distributi in numeros erant. Quid ergo debeam sequi, rogo, Domine, scribas, præsertim quum pertineat ad exemplum.

Q 4

XXXIX.

XXXIX.

TRAIANVS PLINIO S.

Secundum mandata mea fecit Sempronius Cælianus, mittendo ad te eos, de quibus cognosci oportebat, an capitale supplicium meruisse videantur. Refert autem, voluntarii se obtulerint, an lecti sint, vel etiam vicarii dati. Lecti si sunt, inquisitor peccavit: si vicarii dati, penes eos culpa est, qui dederunt: si ipsi, quum haberent conditionis suæ conscientiam, venerunt; animadvertendum in illos erit. Neque enim multum interest, quod nondum per numeros distributi sunt. Ille enim dies, quo primum probati sunt, veritatem ab his originis suæ exigit.

XL.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Querit, quid faciendum de damnatis sit, qui ministris publicis se immiscuerunt.

Salva magnitudine tua, Domine, descendas oportet ad meas curas, quum jus mihi dederis referendi ad te, de quibus dubito. In plerisque civitatibus, maxime Nicomediæ & Niceæ, quidam vel in opus damnati, vel in ludum, similiaque his genera penarum, publicorum servorum officio ministerioque funguntur, atque etiam, ut publici servi, annua accipiunt. Quod ego quum audissem,

fem,

sem, diu multumque hæsitavi, quid facere deberem. Nam & reddere pœnæ post longum tempus plerosque jam senes, & quantum adfirmatur, frugaliter modesteque viventes, nimis severum arbitrabar; & in publicis officiis retinere damnatos, non satis honestum putabam; eosdem rursus a republ. pasci otiosos, inutile; non pasci, etiam periculofum existimabam. Necessario ergo rem totam, dum te consularem, in suspenso reliqui. Quæres fortasse, quemadmodum evenerit, ut pœnis, in quas damnati erant, exsolventur: & ego quæsi, sed nihil comperi, quod affirmare tibi possum. Ut decreta, quibus damnati erant, proferebantur; ita nulla monumenta, quibus liberati probarentur. Erant tamen, qui dicerent deprecantes, jussu proconsulum legatorumque dimissos. Addebat fidem, quod credibile erat, neminem hoc ausum sine auctore.

XLI.

TRAIANVS PLINIO S.

Memineris, idcirco te in istam provinciam missum, quoniam multa in ea emendanda apparuerint. Erit autem vel hoc maxime corrigendum, quod qui damnati ad pœnam erant, non modo ea sine auctore, ut scribis, liberati sunt: sed etiam in conditionem proborum ministrorum retrahantur. Qui igitur intra hos proximos decem annos damnati, nec ullo idoneo auctore liberati

Q 5

sunt,

sunt, hos oportebit pœnæ suæ reddi: si qui vestustiores invenientur, & senes ante annos decem damnati, distribuamus illos in ea ministeria, quæ non longe a pœna sint. Solent enim ejusmodi, ad balineum, ad purgationes cloacarum, item munitiones viarum & vicorum, dari.

XLII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Nicomediense incendium narrat, & institutionem collegii fabrûm commendat.

Quum diversam partem provinciæ circumirem, Nicomediæ vastissimum incendium multas privatorum domos, & duo publica opera, quamquam via interjacente, Gerusiam & Ison, absumsit. Est autem latius sparsum: primum violentia venti, deinde inertia hominum, quod satis constat, otiosos & immobiles tanti mali spectatores perstitisse: & alioqui nullus usquam in publico siphos, nulla hama, nullum denique instrumentum ad incendia compescenda. Et hæc quidem, ut jam præcepi, parantur. Tu, Domine, dispice, an instituendum putes collegium fabrorum, duntaxat hominum CL; ego attendam, ne quis, nisi faber, recipiatur, neve jure concessio in aliud utatur. Nec erit difficile custodire tam paucos.

XLIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Tibi quidem secundum exempla complurium in mentem venit, posse collegium fabrorum apud Nicomedenses constitui; sed meminimus, provinciam istam, & præcipue eas civitates, ab ejusmodi factionibus esse vexatas. Quodcumque nomen ex quacumque causa dederimus iis, qui in idem contracti fuerint, hetariæ, quamvis breves, fient. Satius itaque est comparari ea, quæ ad coercendos ignes auxilio esse possint, admonerique dominos prædiorum, ut & ipsi inhibeant; ac, si res poposcerit, accursu populi ad hoc uti.

XLIV.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Vota pro principis salute suscepta & soluta nuntiat.

Sollemnia vota pro incolumitate tua, qua publica salus continetur, & suscipimus, Domine, pariter & solvimus, precati deos, ut velint ea semper solvi, semperque signari.

XLV.

TRAIANVS PLINIO S.

Et solvisse vos cum provincialibus, diis immortalibus vota pro mea salute & incolumitate, & nuncupasse, libenter, mi Secunde carissime, cognovi ex litteris tuis.

Q. 6

XLVI.

XLVI.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Aquæductum, Nicomediæ frustra inceptum, perfici posse scribit, si ex urbe aquilex mittatur.

In aquæductum, Domine, Nicomedenses impenderunt HS. xxx. ccc. xxviii, qui imperfectus adhuc relictus, ac etiam destructus est: rursus in alium ductum erogata sunt cc. Hoc quoque relicto, novo impendio est opus, ut aquam habeant, qui tantam pecuniam male perdidērunt. Ipse perveni ad fontem purissimum, ex quo videtur aqua debere perducī, sicut initio tentatum erat, arcuato opere, ne tantum ad plana civitatis & humilia perveniat. Manent adhuc paucissimi arcus: possunt & erigi quidam lapide quadrato, qui ex superiore opere detractus est: aliqua pars, ut mihi videtur, testaceo opere agenda erit. Id enim & facilius & vilius. Et in primis necessarium est, mitti a te vel aquilegem vel architectum, ne rursus eveniat, quod accidit. Ego illud unum adfirmo, & utilitatem operis & pulcritudinem seculo tuo esse dignissimam.

XLVII.

TRAIANVS PLINIO S.

Curandum est, ut aqua in Nicomedensem civitatem perducatur. Vere credo, te ea, qua debebis, diligentia hoc opus adgressurum. Sed,
me

me Dius fidius, ad eandem diligentiam tuam pertinet, inquirere, quorum vitio ad hoc opus tantam pecuniam Nicomedenses perdidierint, ne, quum inter se gratificantur, & inchoaverint aquæductus, & reliquerint. Quid itaque compereris, perfer in notitiam meam.

XLVIII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De Nicensium & Claudiopolitanorum ædificationibus consulit.

Theatrum, Domine, Niceæ maxima jam parte constructum, imperfectum tamen, festertium, ut audio (neque enim ratio plus excussa est) amplius centies hausit: vereor, ne frustra. Ingentibus enim rimis descendit & hiat, sive in causa solum humidum & molle, sive lapis ipse gracilis & putris: dignum est certe deliberatione, sitne faciendum, an sit relinquendum, an etiam destruendum. Nam fulturæ ac substructiones, quibus subinde suscipitur, non tam firmæ mihi quam sumtuosæ videntur. Huic theatro ex privatorum pollicitationibus multa debentur, ut basilicæ circa, ut porticus supra caveam: quæ nunc omnia differuntur cessante eo, quod ante peragendum est. Iidem Nicenses gymnasium, incendio amissum, ante adventum meum restituere cœperunt longe numerosius laxiusque, quam fuerat. Etiam aliquantum erogaverunt: periculum est, ne parum

utiliter. Incompositum enim & sparsum est. Præterea architectus, sane æmulus ejus, a quo opus inchoatum est, adfirmat, parietes (quamquam viginti & duos pedes latos) imposita onera sustinere non posse, quia sint cæmento medii facti, nec testaceo opere præcincti. Claudiopolitani quoque in depresso loco, imminente etiam monte, ingens balineum defodiunt magis, quam ædificant, & quidem ex ea pecunia, quam buleutæ addunt beneficio tuo, aut jam obtulerunt ob introitum, aut nobis exigentibus conferent. Ergo quum timeam, ne illic publica pecunia, hic, quod est omni pecunia pretiosius, munus tuum male collocetur; cogor petere a te, non solum ob theatrum, verum etiam ob hæc balinea, mittas architectum, dispecturum, utrum sit utilius post sumtum, qui factus est, quoquo modo consummare opera, ut inchoata sunt: an quæ videntur emendanda, corrigere; quæ transferenda, transferre; ne, dum servare volumus, quod impensum est, male impendamus, quod addendum est.

XLIX.

TRAIANVS PLINIO S.

Quid oporteat fieri circa theatrum, quod inchoatum apud Nicenses est, in re præsentis optime deliberabis & constitues: mihi sufficet indicari, cui sententiæ accesseris. Tunc autem a privatis exigere opera tibi curæ sit, quum theatrum

(pro

(propter quod illa promissa sunt) factum erit. Gymnasiis indulgent Græculi; ideo forsitan Nicenses majore animo constructionem ejus adgressi sunt; sed oportet illos eo contentos esse, quod possit illis sufficere. Quid Claudiopolitanis circa balineum, quod parum (ut scribis) idoneo loco inchoaverunt, suadendum sit, tu constitues. Architecti tibi deesse non possunt. Nulla provincia est, quæ non peritos & ingeniosos homines habeat: modo ne existimes, brevius esse, ab urbe mitti, quum ex Græcia etiam ad nos venire soliti sunt.

L.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Suadet, ut lacus Nicomedensis cum mari fossa conjungatur.

Intuenti mihi & fortunæ tuæ & animi magnitudinem, convenientissimum videtur, demonstrare opera non minus æternitate tua, quam gloria digna, quantumque pulcritudinis, tantum utilitatis habitura. Est in Nicomedensium finibus amplissimus lacus: per hunc marmora, fructus, ligna, materiæ & sumtu modico & labore usque ad viam navibus, inde, magno labore, majore impendio, vehiculis ad mare devehuntur. Sed hoc opus multas manus poscit: at hæc pro re non desunt. Nam & in agris magna copia est hominum, & maxima in civitate: certa que spes, omnes libentissime adgressuros opus omnibus fructuosum. Superest, ut
tu

tu libratores vel architectos, si tibi videbitur, mittas, qui diligenter exploret, sitne lacus altior mari, quem artifices regionis hujus quadraginta cubitis altiorem esse contendunt. Ego per eadem loca inuenio fossam a rege percussam: sed incertum, utrum ad colligendum humorem circumjacentium agrorum, an ad committendum flumini lacum; est enim imperfecta: hoc quoque dubium, intercepto rege mortalitate, an desperato operis effectu. Sed hoc ipso (feres enim me ambitiosum) pro tua gloria incitor & accendor, ut cupiam peragi a te, quæ tantum cœperant reges.

LI.

TRAIANVS PLINIO S.

Potest nos sollicitare lacus iste, ut committere illum mari velimus: sed plane explorandum est diligenter, ne, si immissus in mare fuerit, totus effluat: certe, quantum aquarum, & unde accipiat. Poteris a Calpurnio Macro petere libratores, et ego hinc aliquem tibi, peritum ejusmodi operum, mittam.

LII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De sumtu Byzantiorum, in legationem ad principem quotannis facto, consulit.

Requirenti mihi Byzantiorum reipublicæ impendia, quæ maxima fecit, indicatum est,
Do-

Domine, legatum ad te salutandum annis omnibus cum psephismate mitti, eique dari nummorum duodena millia. Memor ergo propositi tui, legatum quidem retinendum, psephisma autem mittendum putavi, ut simul & sumtus levaretur, & impleretur publicum officium. Eidem civitati imputata sunt terna millia, quæ viatici nomine annua dabantur legato eunti ad eum, qui Mæsiæ præest, publice salutandum. Hæc ego in posterum circumcidenda existimavi. Te, Domine, rogo, ut, quid sentias, rescribendo, aut consilium meum confirmare, aut errorem emendare digneris.

LIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Optime fecisti, Secunde carissime, duodena ista Byzantiis, quæ ad salutandum me in legatum impendebantur, remittendo. Fungetur his partibus, etsi solum eorum psephisma per te missum fuerit. Ignoscet illis & Mæsiæ præses, si minus illum sumtuose coluerint.

LIV.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Diplomata quamdiu valeant, doceri cupit.

Diplomata, Domine, quorum dies præterita, an omnino observari, & quamdiu velis, rogo scribas, meque hæsitacione liberales. Vereor enim,

enim, ne in alterutram partem ignorantia lapsus, aut illicita confirmem, aut necessaria impediam.

LV.

TRAIANVS PLINIO S.

Diplomata, quorum præteritus est dies, in usu esse non debent; ideo inter prima injungo mihi, ut per omnes provincias ante mittam nova diplomata, quam desiderari possint.

LVI.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

An Apamæorum rationes, quod putabant contra privilegia esse, inspiciendæ sint, consulit.

Quum vellem Apamææ, Domine, cognoscere publicos debitores, & redditum, & impendia; responsum est mihi, cupere quidem universos, ut a me rationes coloniæ legerentur; numquam tamen esse lectas ab ullo proconsulum: habuisse privilegium & vetustissimum morem, arbitrio suo rempublicam administrare. Exegi, ut, quæ dicebant, quæque recitabant, libello complecterentur: quem tibi, qualem acceperam, misi: quamvis intelligerem, pleraque ex illo ad id, de quo quæritur, non pertinere. Te rogo, ut mihi præcipere digneris, quid me putes observare debere. Vereor enim, ne aut excessisse, aut non implese officii mei partes videar.

LVII.

LVII.

TRAIANVS PLINIO S.

Libellus Apamæorum, quem epistolæ tuæ junxeras, remisit mihi necessitatem perpendendi, qualia essent, propter quæ videri volunt eos, qui pro consulibus hanc provinciam obtinuerunt, abstinuisse inspectione rationum suarum, quum ipsum te, ut eas inspiceres, non recusaverint. Remuneranda est igitur probitas eorum: ut jam nunc sciant, hoc, quod inspecturus es, ex mea voluntate, salvis quæ habent privilegiis, esse facturum.

LVIII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Consultit, an ædes Matris Magnæ transferri possit.

Ante adventum meum, Domine, Nicomedenses priori foro novum adjicere cœperunt, cujus in angulo est ædes vetustissima Matris Magnæ, aut reficienda, aut transferenda: ob hoc præcipue, quod est multo depressior opere eo, quod nunc maxime surgit. Ego, quum quærerem, num esset aliqua lex dicta templo, cognovi alium hic, alium apud nos esse morem dedicationis. Dispice ergo, Domine, an putes ædem, cui nulla lex dicta est, salva religione posse transferri: alioqui commodissimum est, si religio non impedit.

LIX.

LIX.

TRAIANVS PLINIO S.

Potes, mi Secunde carissime, sine sollicitudine religionis, si loci positio videtur hoc desiderare, ædem Matris Deum transferre in eam, quæ est accommodatior: nec te moveat, quod lex dedicationis nulla reperitur, quum solum peregrinæ civitatis capax non sit dedicationis, quæ sit nostro jure,

LX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Diem imperii solemniter celebratum esse nuntias.

Diem, Domine, quo servasti imperium, dum suscipis, quanta mereris latitia, celebravimus, precati deos, ut te generi humano, cujus tutela & securitas saluti tuæ innisa est, incolumem florentemque præstarent. Præimus, & commilitonibus jusjurandum more sollempni præstantibus, & provincialibus, qui eadem certarunt pietate, jurantibus.

LXI.

TRAIANVS PLINIO S.

Quanta religione ac lætitia commilitones cum provincialibus, te præeunte, diem imperii mei celebraverint, libenter, mi Secunde carissime, cognovi ex litteris tuis.

LXII.

LXII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

De usu publicæ pecuniæ consultit.

Pecuniæ publicæ, Domine, providentia tua & ministerio nostro etiam exactæ sunt & exiguntur: quæ vereor, ne otiosæ jaceant. Nam & prædiorum comparandorum aut nulla aut rarissima occasio est: nec inveniuntur, qui velint debere, rei publicæ præsertim, duodenis assibus, quanti a privatis mutuuntur. Dispice ergo, Domine, numquid minuendam usuram, ac per hoc idoneos debitores invitandos, putes; & si ne sic quidem reperiuntur, distribuendam inter decuriones pecuniam, ita ut recte reipublicæ caveant: quod, quamquam invitis & recusantibus, minus acerbum erit, levioze usura constituta.

LXIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Et ipse non aliud remedium dispicio, mi Secunde carissime, quam ut quantitas usurarum minuatur, quo facilius pecuniæ publicæ collocentur. Modum ejus ex copia eorum, qui mutuabuntur, tu constitues. Invitos ad accipiendum compellere, quod fortassis ipsis otiosum futurum sit, non est ex justitia nostrorum temporum.

LXIV.

LXIV.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De relegatis imperatorem consulit.

Summas, Domine, gratias ago, quod inter maximas occupationes, iis, de quibus te consului, me quoque regere dignatus es: quod nunc quoque facias rogo. Adiit enim me quidam, indicavitque, adversarios suos a Servilio Calvo, clarissimo viro, in triennium relegatos, in provincia morari: illi contra, ab eodem se restitutos adfirmaverunt, editumque recitaverunt: qua causa necessarium credidi, rem integram ad te referre. Nam, sicut mandatis tuis cautum est, ne restituam ab alio aut a me relegatos; ita de iis, quos alius relegaverit & restituerit, nihil comprehensum est. Ideo tu, Domine, consulendus fuisti, quid observare me velles, tam, hercule, de iis, quam de illis, qui in perpetuum relegati, nec restituti, in provincia deprehenduntur. Nam hæc quoque species incidit in cognitionem meam. Est enim adductus ad me in perpetuum relegatus a Julio Basso proconsule: ego, quia sciebam, acta Bassi rescissa, datumque a senatu jus omnibus, de quibus ille aliquid constituisset, ex integro agendi duntaxat per biennium, interrogavi hunc, quem relegaverat, an adiiisset, docuissetque proconsulem: negavit. Per quod effectum est, ut te consulere, an reddendum eum pænæ suæ, an gravius aliquid, & quid potissimum, constituendum putares & in hunc, & in eos,

si qui forte in simili conditione invenirentur. Decretum Calvi & edictum, item decretum Bassi his litteris subjeci.

LXV.

TRAIANVS PLINIO S.

Quid in personam eorum statuendum sit, qui a Publio Servilio Calvo proconsule in triennium relegati, & mox ejusdem edicto restituti in provincia remanserunt, proxime tibi rescribam, quum causas hujus facti a Calvo requisiero. Qui a Julio Basso in perpetuum relegatus est, quum per biennium agendi facultatem habuerit, si existimabat, se injuria relegatum, neque id fecerit, atque in provincia morari perseveraverit, vincus mitti ad præfectos prætorii mei debet. Neque enim sufficit, eum pœnæ suæ restitui, quam contumacia elusit.

LXVI.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De Archippo philosopho, in metallum damnato, consulit.

Quum citarem judices, Domine, conventum petere cœpit, ut philosophus. Fuerunt, qui dicerent, non modo liberandum eum judicandi necessitate, sed omnino tollendum de judicum numero, reddendumque pœnæ, quam fractis vinculis evafisset.

fisset. Recitata est sententia Velli Paulli proconsulis, qua probatur Archippus crimine falsi damnatus in metallum: ille nihil proferebat, quo restitutum se doceret. Allegabat tamen pro restitutione & libellum a se Domitiano datum, & epistolas ejus ad honorem suum pertinentes, & decretum Prusensium. Addebat his & litteras tuas scriptas sibi: addebat & patris tui edictum, & epistolam, quibus confirmasset beneficia a Domitiano data. Itaque, quamvis eidem talia crimina applicarentur, nihil decernendum putavi, donec te consularem de eo, quod mihi constitutione tua dignum videbatur. Ea, quæ sunt utrimque recitata, his litteris subjeci.

EPISTOLA DOMITIANI AD TERENCENTIVM MAXIMVM.

Flavius Archippus philosophus impetravit a me, ut agrum ei DC circa Prusiam, patriam suam, emi juberem, cujus redditu suos alere posset. Quod ei præstari volo: summam expensam liberalitati meæ feres.

EIVSDEM AD L. APPIVM MAXIMVM.

Archippam philosophum, bonum virum, & professioni suæ, etiam majoribus respondentem, commendatum habeas velim, mi Maxime, & plenam ei humanitatem tuam præstes in iis, quæ verecunde a te desideraverit.

EDICTVM DIVI NERVAE.

QVAEDAM SINE DVBIO, QVIRITES, IPSA FELICITAS TEMPORVM EDICIT, NEC SPETANDVS EST IN IIS BONVS PRINCEPS, QVIBVS ILLVM INTELLIGI SATIS EST, QVVM HOC SIBI QVISQVE CIVIVM MEORVM SPONDERE POSSIT, ME SECVRITATEM OMNIVM QVIETI MEAE PRAETVLISSE, VT ET LIBENTER NOVA BENEFICIA CONFERREM, ET ANTE ME CONCESSA SERVAREM. NE TAMEN ALIQVAM GAVDIIS PVBLICIS ADFERAT HAESITATIONEM VEL EORVM QVI IMPETRAVERVNT DIFFIDENTIA, VEL EIVS MEMORIA QVI PRAESTITIT, NECESSARIVM PARITER CREDIDI AC LAETVM, OBVIAM DVBITANTIIVS INDVLGENTIAM MEAM MITTERE. NOLO EXISTIMET QVISQVAM, QVAE ALIO PRINCIPE VEL PRIVATIM VEL PVBLICE CONSEQVVTVS, IDEO SALTEM A ME RESCINDI, VT POTIVS MIHI DEBEAT, SI ILLA RATA ET CERTA FECERO: NEC GRATVLATIO VLLIVS INSTAVRATIS EGRET PRECIVS. ET QVI NON HABENT, ME, QVEM FORTVNA IMPERII VULTV MELIORE RESPEXIT, NOVIS BENEFICIIS VACARE PATIANTVR: ET EA DEMVM SCIANT ROGANDA ESSE, QVAE NON HABENT.

EPISTOLA EIVSDEM AD TVL.
LIVM IVSTVM.

Quum rerum omnium ordinatio, quæ prioribus temporibus inchoata consummataque sunt, observanda sit, tum epistolis etiam Domitiani standum est.

LXVII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Archippi & accusatrici libellos mittit principi.

Flavius Archippus per salutem tuam æternitatemque petit a me, ut libellum, quem mihi dedit, mitterem tibi. Quod ego sic roganti præstandum putavi; ita tamen, ut missurum me, notum accusatrici ejus facerem, a qua & ipsa acceptum libellum his epistolis junxi, quo facilius, velut audita utraque parte, dispiceres, quid statuendum putares.

LXVIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Potuit quidem ignorasse Domitianus, in quo statu esset Archippus, quam tam multa ad honorem ejus pertinentia scriberet: sed meæ naturæ accommodatius est credere, etiam statui ejus subventum interventu principis: præsertim quum etiam statuarum ei honor toties decretus sit ab iis, qui

qui ignorabant, quid de illo Paullus proconsul pronuntiasset. Quæ tamen, mi Secunde carissime, non eo pertinent, ut, si quid illi novi criminis obijciatur, minus de eo audiendum putes. Libellos Furia Primæ accusatricis, item ipsius Archippi, quos alteri epistolæ tuæ junxeras, legi.

LXIX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Rursus de lacu Nicomedensium cum mari committendo scribit, seu respondet ad epist. LI.

Tu quidem, Domine, providentissime vereris, ne commissus flumini, atque ita mari, lacus effluat: sed ego in re præsentis invenisse videor, quemadmodum huic periculo occurrerem. Potest enim lacus fossa usque ad flumen adduci, nec tamen in flumen emitti, sed relicto quasi margine contineri pariter & dirimi: sic consequemur, ut nec vicino videatur flumini mistus, & sit perinde ac si misceatur. Erit enim facile per illam brevissimam terram, quæ interjacebit, advecta fossa, onera transponere in flumen. Quod ita fiet, si necessitas coget; & (spero) non coget. Est enim & lacus ipse satis altus, & nunc in contrariam partem flumen emittit; quod interclusum inde, & quo volumus aversum, sine ullo detrimento, lacui tantum aquæ, quantum nunc portat, adfundet. Præterea per id spatium, per quod fossa facienda est, incidunt rivi: qui si diligenter colligantur, augebunt

illud, quod lacus dederit. Enimvero si placeat fossam longius ducere, & arctius pressam mari æquare, nec in flumen, sed in ipsum mare emittere, repercussus maris servabit & reprimet quidquid e lacu veniet. Quorum si nihil nobis loci natura præstaret, expeditum tamen erat, cataractis aquæ cursum temperare. Verum & hæc & alia multo sagacius conquiret explorabitque librador, quem plane, Domine, debes mittere, ut polliceris. Est enim res digna & magnitudine tua & cura. Ego interim Calpurnio Macro, clarissimo viro, auctore te, scripsi, ut libratorem quam maxime idoneum mitteret.

LXX.

TRAIANVS PLINIO S.

Manifestum est, mi Secunde carissime, nec prudentiam nec diligentiam tibi defuisse circa istum lacum, quum tam multa provisã habeas, per quæ nec periclitetur exhauriri, & magis in usus nobis futurus sit. Elige igitur id, quod præcipue res ipsa suaferit. Calpurnium Macrum credo facturum, ut te libratore instruat: neque enim provinciæ istæ his artificibus carent.

LXXI.

LXXI.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

De libere natis, expositis, & in servitute educatis, querit.

Magna, Domine, & ad totam provinciam pertinens quaestio est de conditione & alimentis eorum, quos vocant *ſcervtēs*. In qua ego, auditis constitutionibus principum, quia nihil inveniebam aut proprium, aut universale, quod ad Bithynos ferretur, consulendum te existimavi, quid observari velles. Neque enim putavi, posse me in eo, quod auctoritatem tuam posceret, exemplis esse contentum. Recitabatur autem apud me editum, quod dicebatur divi Augusti, ad Anniam pertinens: recitatae & epistolae divi Vespasiani ad Lacedaemonios, & divi Titi ad eosdem, dein ad Achæos: & Domitiani ad Avidium Nigrinum & Armenium Brocchum, proconsules, item ad Lacedaemonios: quae ideo tibi non misi, quia & parum emendata, & quaedam non certae fidei videbantur, & quia vera & emendata in scriniis tuis esse credebam.

LXXII.

TRAIANVS PLINIO S.

Quaestio ista, quae pertinet ad eos, qui liberi nati, expositi, deinde sublati a quibusdam in servitute educati sunt, saepe tractata est: nec
 R 3 quid-

quidquam invenitur in commentariis eorum principum, qui ante me fuerunt, quod ad omnes provincias sit constitutum. Epistolæ sane sunt Domitiani ad Avidium Nigrinum & Armenium Brochum, quæ fortasse debeant observari: sed inter eas provincias, de quibus rescripsit, non est Bithynia: & ideo nec adsertionem denegandam iis, qui ex ejusmodi causa in libertatem vindicabuntur, puto: neque ipsam libertatem redimendam pretio alimentorum.

LXXIII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

*An reliquias mortuorum transferre liceat, Trajanum
tamquam P. M. consulis.*

Petentibus quibusdam, ut sibi reliquias suorum, aut propter injuriam vetustatis, aut propter fluminis incursum, aliaque his similia quæcumque, secundum exemplum proconsulum, transferre permitterem, quia sciebam in urbe nostra ex ejusmodi causis collegium pontificum adiri solere, te, Domine, maximum pontificem, consulendum putavi, quid observare me velis.

LXXIV.

TRAIANVS PLINIO S.

Durum est injungere necessitatem provincialibus pontificum adeundorum, si reliquias suorum propter aliquas justas causas transferre ex loco in
alium

aliam locum velint. Sequenda ergo potius tibi exempla sunt eorum, qui isti provinciæ præfuerunt, & ex causa cuique ita aut permittendum, aut negandum.

LXXV.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Locum idoneum ostendit, ubi balineum, ab imperatore Prusensibus concessum, possit extrui.

Quærenti mihi, Domine, Prusæ ubi posset balineum, quod indulxisti, fieri, placuit locus, in quo fuit aliquando domus, ut audio, pulchra, nunc deformis ruinis. Per hoc enim consequemur, ut fœdissima facies civitatis ornetur, atque etiam, ut ipsa civitas ampliatur, nec ulla ædificia tollantur; sed quæ sunt vetustate sublapsa, reparentur in melius. Est autem hujus domus conditio talis. Legaverat eam Claudius Polyænus Claudio Cæsari, jusseratque in peristylio templum ei fieri, reliqua ex domo locari, ex quo redditum aliquamdiu civitas percepit: deinde paullatim partim spoliata, partim neglecta, cum peristylio domus tota collapsa est: ac jam pæne nihil ex ea, nisi solum superest: quod tu, Domine, si donaveris civitati, si vendere jusseris; propter opportunitatem loci, pro summo munere accipiet. Ego, si permiseris, cogito in area vacua balineum collocare; eum autem locum, in quo ædificia fuerunt, exhedra & porticibus amplecti, atque tibi conse-

crare, cujus beneficio elegans opus dignumque nomine tuo fiet. Exemplar testamenti, quamquam mendosum, misi tibi; ex quo cognosces, multa Polyænum in ejusdem domus ornatum reliquisse, quæ, ut domus ipsa, perierunt: a me tamen, in quantum potuerit, requiruntur.

LXXVI.

TRAIANVS PLINIO S.

Possimus apud Prusenses area ista cum domo collapsa, quam vacare scribis, ad exstructionem balinei uti. Illud tamen parum expressisti, an ædes in peristylio Claudio facta esset. Nam si facta ædes esset, licet collapsa sit, religio ejus occupavit solum.

LXXVII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Consulit de liberis agnoscendis, & natalibus restituendis.

Postulantibus quibusdam, ut de agnoscendis liberis, restituendisque natalibus & secundum epistolam Domitiani scriptam Minucio Rufo, & secundum exempla proconsulum, ipse cognoscerem; respexi ad SC. pertinens ad eadem genera causarum, quod de his tantum provinciis loquitur, quibus proconsules præsent: ideoque rem integram distuli, dum tu, Domine, præceperis, quid observare me velis.

LXXVIII.

LXXVIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Si mihi SC. miseris, quod hæsitacionem tibi fecit, æstimabo, an debeat cognoscere de agnoscentibus liberis, & natalibus suis restituendis.

LXXIX.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Ex Largi hereditate utrum opera sibi fieri, an ludos institui Traianus malit, ut significet, rogatur.

Julius, Domine, Largus, ex Ponto, nondum mihi visus, ac ne auditus quidem, sed iudicio tuo credens, dispensationem quamdam mihi erga te pietatis suæ ministeriumque mandavit. Rogavit enim testamento, ut hereditatem suam adirem, cerneremque: ac deinde, perceptis quinquaginta millibus nummum, reliquum omne Heracleotarum & Tianorum civitatibus redderem: ita ut esset arbitrii mei, utrum opera facienda, quæ honori tuo consecrarentur, putarem, an instituendos quinquennales agonas, qui Trajani appellentur. Quod in notitiam tuam perferendum existimavi, ob hoc maxime, ut dispiceres, quid eligere debeam.

LXXX.

TRAIANVS PLINIO S.

Julius Largus fidem tuam, quasi te bene nosset, elegit. Quid ergo potissimum ad perpetuitatem memoriae ejus faciat, secundum cujusque loci conditionem ipse dispice, & quod optimum existimaveris, sequere.

LXXXI.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Juliopolitanis centurionem legionarium mitti cupit.

Providentissime, Domine, fecisti, quod praecipisti Calpurnio Macro, clarissimo viro, ut legionarium centurionem Byzantium mitteret. Dispice, an etiam Juliopolitanis simili ratione consulendum putes: quorum civitas, cum sit perexigua, onera maxima sustinet, tantoque graviores injurias, quanto est infirmior, patitur. Quidquid autem Juliopolitanis praestiteris, id etiam toti provinciae proderit. Sunt enim in capite Bithyniae, plurimisque per eam commeantibus transitum praebent.

LXXXII.

TRAIANVS PLINIO S.

Ea conditio est civitatis Byzantium, confluentem undique in eam commeantium turba, ut, se-

secundum consuetudinem præcedentium temporum, honoribus ejus præsidio centurionis legionarii consulendum habuerimus: si Juliopolitanis succurrendum eodem modo putaverimus, onerabimus nos exemplo. Plures enim tanto magis eadem requirent, quanto infirmiores erunt. Tibi eam fiduciam diligentiam habeo, ut credam, te omni ratione id acturum, ne sint obnoxii injuriis. Si qui autem se contra disciplinam meam gesserint, statim coerceantur: aut, si plus admiserint, quam ut in re præsentis sit satis, puniantur: si milites erunt, legis eorum, quæ deprehenderit, notum facies: aut, si in urbem versus venturi erunt, mihi scribes.

LXXXIII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

De annali Bithynis data lege disquirat.

Cautum est, Domine, Pompeja lege, quæ Bithynis data est, ne quis capiat magistratum, neve sit in senatu minor annorum xxx; eadem lege comprehensum est, ut qui ceperint magistratum, sint in senatu. Sequutum est dein edictum divi Augusti, quo permisit minores magistratus ab annis duobus & viginti capere. Quæritur ergo, an qui minor xxx annorum gessit magistratus, possit a censoribus in senatum legi, &, si potest, an ex iis quoque, qui non gesserint, possit quis per eandem interpretationem ab ea ætate senator legi, a qua illis magistratum gerere permissum est: quod

alioqui factitatum adhuc, & esse necessarium dicitur, quia sit aliquanto melius, honestorum hominum liberos, quam e plebe in curiam admitti. Ego a destinatis censoribus, quid sentirem, interrogatus, eos quidem, qui minores xxx annis gessissent magistratum, putabam posse in senatum & secundum edictum Augusti, & secundum legem Pompejam, legi: quoniam Augustus gerere magistratus minoribus annis xxx permisisset, lex senatorem esse voluisset, qui gessisset magistratum. De his autem, qui non gessissent, quamvis essent ætatis ejusdem, cujus illi, quibus gerere permisum est, hæsitabam. Per quod effectum est, ut te, Domine, consularem, quid observari velles. Capita legis, tum edictum Augusti, litteris subjeci.

LXXXIV.

TRAIANVS PLINIO S.

Interpretationi tuæ, mi Secunde carissime, idem existimo; hætenus edicto divi Augusti novatam esse legem Pompejam, ut magistratum quidem capere possint ii, qui non minores duorum & viginti annorum essent: & qui accepissent, in senatum cujusque civitatis pervenirent. Ceterum, non capto magistratu, eos, qui minores xxx annorum sint, quia magistratum capere possint, in curiam etiam loci cujusque non existimo legi posse.

LXXXV.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Libellum supplicem Dionis, cui controversia cum Archippo de opere publico erat, imperatori mittit, pronuntiaturus, quidquid ille rescripserit.

Quam Prusæ ad Olympum, Domine, publicis negotiis intra hospitium, eodem die exiturus, vacarem, Asclepiades magistratus indicavit, appellatum me a Claudio Eumolpo, quum Coccejanus Dion in bule adsignari civitati opus, cujus curam egerat, vellet: tum Eumolpus adstans Flavio Archippo dixit; exigendam esse a Dione rationem operis, antequam reipublicæ traderetur, quod aliter fecisset ac debuisset. Adjecit etiam, esse in eodem opere positam tuam statuam, & corpora sepulcorum, uxoris Dionis, & filii: postulavitque, ut cognoscerem pro tribunali. Quod quum ego me protinus facturum dilaturumque profectioem dixissem; ut longiorem diem ad instruendam causam darem, utque in alia civitate cognoscerem, petiit. Ego me auditorum Niceæ, respondi: ubi quum sedissem cogniturus, idem Eumolpus, tamquam adhuc parum instructus, dilationem petere cœpit: contra Dion, ut audiretur, exigere. Dicta sunt utrimque multa, etiam de causa: ego quum dandam dilationem & consulendum existimarem in re ad exemplum pertinenti, dixi utrique parti, ut postulationum suarum libellos darent. Volebam enim te ipsorum potissi-

mum verbis ea, quæ erant proposita, recognoscere. Et Dion quidem se daturum dixit: & Eumolpus respondit, complexurum se libello, quæ reipublicæ peteret. Ceterum, quod ad sepultos pertinet, non accusatorem se, sed advocatum Flavii Archippi, cujus mandata pertulisset. Archippus, cui Eumolpus, sicut Prusæ, adsidebat, dixit, se libellum daturum. Ita nec Eumolpus, nec Archippus, quam plurimis diebus expectati, adhuc mihi libellos dederunt; Dion dedit, quem huic epistolæ junxi. Ipse in re præsentis fui, & vidi tuam quoque statuat in bibliotheca positam. Id autem, in quo dicuntur sepulti filius & uxor Dionis, in area collocatum, quæ porticibus includitur. Te, Domine, rogo, ut me in hoc præcipue genere cognitionis regere digneris, quum alioqui magna sit expectatio, ut necesse sit in ea re, quæ & in confessum venit, & exemplis defenditur, deliberare.

LXXXVI.

TRAIANVS PLINIO S.

Potuisti non hære, mi Secunde carissime, circa id, de quo me consulendum existimasti, quum propositum meum optime nosset, non ex metu nec terrore hominum, aut criminibus majestatis, reverentiam nomini meo adquiri. Omissa ergo ea quæstione, quam non admitterem, etiamsi exemplis adjuvaretur, ratio totius operis effecti sub
 cura

cura tua Cocejano Dioni excutiatur, cum & utilitas civitatis exigat, nec aut recuset Dion, aut debeat recusare.

LXXXVII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Nicensium libellum supplicem mittit.

Rogatus, Domine, a Nicensibus publice per ea, quæ mihi & sunt & debent esse sanctissima, id est, per æternitatem tuam salutemque, ut preces suas ad te perferrem, fas non putavi negare: acceptumque ab his libellum, huic epistolæ junxi.

LXXXVIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Nicensibus, qui intestatorum civium suorum necessariam vindicationem bonorum a divo Augusto adfirmant, debetis vacare, contractis omnibus personis ad idem negotium pertinentibus, adhibitis Viridio Gemellino, & Epimacho, liberto meo, procuratoribus, ut, æstimatis etiam iis, quæ contra dicuntur, quod optimum credideritis, statuatis.

LXXXIX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Traiano de natali die gratulatur.

Opto, Domine, & hunc natalem, & plurimos alios, quam felicissimos agas: æternaque
lau-

laude florentem virtutis tuæ gloriam & incolumis
& fortis aliis super alia operibus augeas.

XC.

TRAIANVS PLINIO S.

Agnosco vota tua, mi Secunde carissime, quibus
precaris, ut plurimos & felicissimos natales,
florente statu reipublicæ nostræ, agam.

XCI.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De aqua in Sinopensem coloniam perducenda consulit.

Sinopenses, Domine, aqua deficiuntur; quæ vi-
detur & bona & copiosa ab sextodecimo mil-
liario posse perduci. Est tamen statim ab capite
paullo amplius mille passibus locus suspectus &
mollis; quem ego interim explorari modico im-
pendio iussi, an recipere & sustinere opus possit.
Pecunia, curantibus nobis contracta, non deerit,
si tu, Domine, hoc genus operis & salubritati &
amœnitati valde sitientis coloniae indulseris.

XCII.

TRAIANVS PLINIO S.

Ut cœpisti, Secunde carissime, explora diligen-
ter, an locus ille, quem suspectum habes, susti-
nere opus aquæductus possit. Neque enim du-
bi-

bitandum puto, quin aqua perducenda fit in coloniam Sinopensem, si modo & viribus suis ipsa id adsequi potest, quum plurimum ea res & salubritati & voluptati ejus collatura fit.

XCIII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Libellum Amisenorum mittit Trajano.

Amisenorum civitas & libera & fœderata beneficio indulgentiæ tuæ legibus suis utitur: in hac datum mihi publice libellum, ad eranos pertinentem, his litteris subjeci, ut tu, Domine, dispiceres, quid & quatenus aut permittendum aut prohibendum putares.

XCIV.

TRAIANVS PLINIO S.

Amisenos, quorum libellum epistolæ tuæ junxeras, si legibus istorum, quibus de officio fœderis utuntur, concessum est eranos habere, possumus, quo minus habeant, non impedire, eo facilius, si tali collatione, non ad turbas & illicitos cœtus, sed ad sustinendam tenuiorum inopiam utuntur. In ceteris civitatibus, quæ nostro jure obstrictæ sunt, res hujusmodi prohibenda est.

XCV.

XCV.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Suetonio ius trium liberorum a principe petit.

Suetonium Tranquillum, probissimum, honestissimum, eruditissimum virum, & mores ejus sequutus & studia, jam pridem, Domine, in contubernium adsumsi: tantoque magis diligere cœpi, quanto hunc propius inspexi. Huic jus trium liberorum necessarium faciunt duæ causæ. Nam & judicia amicorum promeretur, & parum felix matrimonium expertus est: impetrandumque a bonitate tua per nos habet, quod illi fortunæ malignitas denegavit. Scio, Domine, quantum beneficium petam, sed peto a te, cujus in omnibus desideriiis meis plenissimam indulgentiam experior. Potes autem colligere, quantopere cupiam, quod non rogarem absens, si mediocriter cuperem.

XCVI.

TRAIANVS PLINIO S.

Quam parce hæc beneficia tribuam, utique, mihi Secunde carissime, hæret tibi, quum etiam in senatu adfirmare soleam, non excessisse me numerum, quem apud amplissimum ordinem suffectorum mihi professus sum: tuo tamen desiderio subscripsi; & (ut scias) dedisse me jus trium liberorum Suetonio Tranquillo ea conditione, qua ad suevi, referri in commentarios meos iussi.

XCVII.

XCVII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De Christianorum rebus accurate perscribit.

Sollemne est mihi, Domine, omnia, de quibus dubito, ad te referre. Quis enim potest melius vel cunctationem meam regere, vel ignorantiam instruere? Cognitionibus de Christianis interfui numquam: ideo nescio, quid & quatenus aut puniri soleat, aut quari. Nec mediocriter hæsitavi, sitne aliquod discrimen ætatum, an quamlibet teneri nihil a robustioribus differant: deturne pœnitentiæ venia, an ei, qui omnino Christianus fuit, desisse non profit: nomen ipsum, etiamsi flagitiis careat, an flagitia coherentia nomini puniantur. Interim in iis, qui ad me tamquam Christiani deferebantur, hunc sum sequutus modum. Interrogavi ipsos, an essent Christiani: confitentes iterum ac tertio interrogavi, supplicium minatus: perseverantes duci iussi. Neque enim dubitabam, qualecumque esset quod faterentur, pœnitentiam certe, & inflexibilem obstinationem debere puniri. Fuerunt alii similis amentia: quos, quia cives Romani erant, adnotavi in urbem remittendos; mox ipso tractatu, ut fieri solet, diffundente se crimine, plures species inciderunt. Propositus est libellus sine auctore, multorum nomina continens, qui negarent, se esse Christianos, aut fuisse, quum, præeunte me, deos appellarent, & imagini tuæ, quam propter hoc iusseram cum si-

mu.

mulacris numinum adferri, thure ac vino supplicarent, præterea maledicerent Christo: quorum nihil cogi posse dicuntur, qui sunt revera Christiani. Ergo dimittendos putavi. Alii ab indice nominati, esse se Christianos dixerunt, & mox negaverunt: fuisse quidem, sed defuisse, quidam ante triennium, quidam ante plures annos, non nemo etiam ante viginti quoque. Omnes & imaginem tuam, deorumque simulacra venerati sunt; ii & Christo maledixerunt. Adfirmabant autem, hanc fuisse summam vel culpæ suæ, vel erroris, quod essent soliti stato die ante lucem convenire: carmenque Christo, quasi Deo, dicere secum invicem: seque sacramento non in scelus aliquod obstringere, sed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depositum adpellati abnegarent: quibus peractis morem sibi discedendi fuisse, rursusque coeundi ad capiendum cibum, promiscuum tamen, & innocuum: quod ipsum facere defuisse post edictum meum, quo secundum mandata tua hetarias esse vetueram. Quo magis necessarium credidi, ex duabus ancillis, quæ ministræ dicebantur, quid esset veri & per tormenta quærere. Sed nihil aliud inveni, quam superstitionem pravam & immodicam, idæoque, dilata cognitione, ad consulendum te decurri. Visa est enim mihi res digna consultatione, maxime propter periclitantium numerum. Multi enim omnis ætatis, omnis ordinis, utriusque sexus etiam, vocantur in periculum, & vocabuntur. Neque enim
civi-

civitates tantum, sed vicos etiam atque agros superstitionis istius contagio pervagata est: quæ videtur sisti & corrigi posse. Certe satis constat, prope jam desolata templa cœpisse celebrari, & sacra sollemnia diu intermissa repeti: passimque vānre victimas, quarum adhuc rarissimus emtor inveniebatur. Ex quo facile est opinari, quæ turba hominum emendari possit, si sit pœnitentiæ locus.

XCVIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Actum quem debuisti, mi Secunde, in excutiendis caussis eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, sequutus es. Neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. Conquirendi non sunt: si deferantur & arguantur, puniendi sunt; ita tamen, ut, qui negaverit se Christianum esse, idque re ipsa manifestum fecerit, id est, supplicando diis nostris, quamvis suspectus in præteritum fuerit, veniam ex pœnitentia impetret. Sine auctore vero propositi libelli, nullo crimine locum habere debent. Nam & pessimi exempli, nec nostri seculi est.

XCIX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Quærit de contegenda Amastrianorum pestifera aqua.

Amastrianorum civitas, Domine, & elegans & ornata, habet inter præcipua opera pulcherrimam,

mam, eandemque longissimam, plateam: ejus a latere per spatium omne porrigitur nomine quidem flumen, re vero cloaca fœdissima: quæ sicut turpis & immundissima adspectu, ita pestilens est, odore teterrimo. Quibus ex causis, non minus salubritatis quam decoris interest, eam contegi: quod fiet, si permiseris, curantibus nobis, ne desit quoque pecunia operi tam magno, quam necessario.

C.

TRAIANVS PLINIO S.

Rationis est, mi Secunde carissime, contegi aquam istam, quæ per civitatem Amastrianorum fluit, si intacta salubritati obest. Pecunia ne huic operi desit, curaturum te secundum diligentiam tuam, certum habeo.

CI.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Vota pro salute Trajani & soluta & nova nuncupata esse nuntiat.

Vota, Domine, priorum annorum nuncupata alacres latique persolvimus, novaque rursus, curante commilitonum & provincialium pietate, suscepimus: precati deos, ut te remque publicam florentem & incolumem ea benignitate servarent, quam super magnas plurimasque virtutes præcipue sanctitate consequi deorum honore meruisti.

CII.

CII.

TRAIANVS PLINIO S.

Solvissè vota diis immortalibus, te præunte, pro mea incolumitate, commilitones cum provincialibus lætissimo consensu, in futurumque nuncupasse, libenter, mi Secunde carissime, cognovi litteris tuis.

CIII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Diem imperii suscepti anniversario ritu celebratum esse annuntiat.

Diem, in quem tutela generis humani felicissima successione translata est, debita religione celebravimus, commendantes diis, imperii tui auctoribus, & vota publica & gaudia.

CIV.

TRAIANVS PLINIO S.

Diem imperii mei debita lætitia & religione a commilitonibus & provincialibus, præunte te, celebratum, libenter, mi Secunde carissime, cognovi litteris tuis.

CV.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Jus Quiritium pro tribus liberis petit.

Valerius, Domine, Paullinus, excepto uno, jus Latinorum suorum mihi reliquit: ex quibus
rogo

rogo tribus interim jus Quiritium des. Vereor enim, ne sit immodicum, pro omnibus pariter invocare indulgentiam tuam; qua debeo tanto modestius uti, quanto pleniorē experior. Sunt autem, pro quibus peto, C. Valerius Aestivus, C. Valerius Dionysius, C. Valerius Aper.

CVI.

TRAIANVS PLINIO S.

Quum honestissime iis, qui apud fidem tuam a Valerio Paullino depositi sunt, consultum velis mature per me, iis interim, quibus nunc petisti, ut scias dedisse me jus Quiritium, referri in commentarios meos iussi, idem facturus in ceteris, pro quibus petieris.

CVII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Centurionis, filiae civitatem petentis, libellum mittit.

Rogatus, Domine, a P. Accio Aquila, centurione cohortis sextae equestris, ut mitterem tibi libellum, per quem indulgentiam pro statu filiae suae implorat, durum putavi negare, quum scirem, quantam soleres militum precibus patientiam humanitatemque praestare.

CVIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Libellum P. Accii Aquilæ, centurionis cohortis sextæ equestris, quem mihi misisti, legi: cujus precibus motus dedi filiæ ejus civitatem Romanam. Libellum rescripti, quem illi redderes, mihi tibi.

CIX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De protopraxia civitatum consultit.

Quid habere juris velis & Bithynas & Ponticas civitates in exigendis pecuniis, quæ illis vel ex locationibus, vel ex venditionibus aliisve causis debeantur, rogo, Domine, rescribas. Ego inveni, a plerisque proconsulibus concessam eis protopraxiam, eamque pro lege valuisse. Existimo tamen tua providentia constituendum aliquid & fanciendum, per quod utilitatibus eorum in perpetuum consulatur. Nam quæ sunt ab aliis instituta, sint licet sapienter indulta, brevia tamen & infirma sunt, nisi illis tua contingat auctoritas.

CX.

TRAIANVS PLINIO S.

Quo jure uti debeant Bithynæ vel Ponticæ civitates in iis pecuniis, quæ ex quaque causa reipublicæ debebuntur, ex lege cujusque animad-

Plinii Epistol.

S

vca-

vertendum est. Nam si habent privilegium, quo ceteris creditoribus anteponantur, custodiendum est: si vero non habent, in injuriam privatorum id dari a me non oportebit.

CXI.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

De Amifenis, pecuniam Pisoni olim donatam repetentibus, Trajanum consulit.

Edcicus, Domine, Amifensorum civitatis petebat apud me ab Julio Pifone denariorum circiter XL millia, donata ei publice ante xx annos, & bule & ecclesia consentiente: nitebaturque mandatis tuis, quibus ejusmodi donationes vetantur. Pifo contra, plurima se in rempublicam contulisse, ac prope totas facultates erogasse, dicebat. Addebat etiam temporis spatium, postulabatque, ne id, quod pro multis & olim accepisset, cum everfione reliquæ dignitatis reddere cogeretur. Quibus ex cauffis integram cognitionem differendam existima- vi, ut te, Domine, consulerem, quid sequendum putares.

CXII.

TRAIANVS PLINIO S.

Sicut largitiones ex publico fieri mandata prohibent, ita, ne multorum securitas subruatur, factas ante aliquantum temporis retractari atque in irritum vindicari non oportet. Quidquid ergo ex
hac

hac causa actum ante viginti annos erit, omittamus. Non minus enim hominibus cujusque loci, quam pecuniæ publicæ consultum volo.

CXIII.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

An in senatum lecti, pro introitu aliquid inferre debeant, quærit.

Lex Pompeja, Domine, qua Bithyni & Ponticæ utuntur, eos qui in bulen a censoribus leguntur, dare pecuniam non jubet: sed ii, quos indulgentia tua quibusdam civitatibus super legitimum numerum adiicere permisit, & singula millia denariorum & bina intulerunt. Anicius deinde Maximus proconsul eos, etiam, qui a censoribus legerentur, duntaxat in paucissimis civitatibus, aliud aliis iussit inferre. Superest ergo, ut ipse dispicias, an in omnibus civitatibus certum aliquid omnes, qui deinde buleutæ leguntur, debeant pro introitu dare. Nam quod in perpetuum mansurum est, a te constitui decet, cujus factis dictisque debetur æternitas.

CXIV.

TRAIANVS PLINIO S.

Honorarium decurionatus omnes, qui in quaque civitate Bithyniæ decuriones fiunt, inferre debeant necne, in universum a me non potest statui. Id ergo, quod semper tutissimum est, sequen-

quendam cujusque civitatis legem, puto, scilicet adversus eos, qui inviti fiunt decuriones, existimo id acturos, ut erogatio ceteris praeferatur.

CXV.

C. PLINIUS TRAIANO IMP. S.

Decuriones alienae civitatis an ejici senatu possint, querit.

Lege, Domine, Pompeja permissum Bithynicis civitatibus adscribere sibi, quos vellent, cives, dum civitatis non sint alienae, sed suarum quisque civitatum, quae sunt in Bithynia. Eadem lege sancitur, quibus de causis e senatu a censoribus ejiciantur: inter quas nihil de cive alieno cavetur. Inde me quidam ex censoribus consulendum putaverunt, an ejicere deberent eum, qui esset alterius civitatis. Ego, quia lex, sicut adscribi civem alienum vetabat, ita ejici e senatu ob hanc causam non jubebat: praeterea quia ab aliquibus adfirmabatur mihi, in omni civitate plurimos esse buleutas ex aliis civitatibus, futurumque, ut multi homines multaeque civitates concuterentur ea parte legis, quae jam pridem consensu quodam exolevisset; necessarium existimavi consulere te, quid servandum putares. Capita legis his litteris subjeci.

CXVI.

TRAIANVS PLINIO S.

Merito hæſiſti, Secunde cariffime, quid a te reſcribi oporteret cenſoribus conſulentibus, an legerent in ſenatum aliarum civitatum, ejuſdem tamen provinciæ, cives. Nam & legis auctoritas, & longa conſuetudo uſurpata contra legem, in diverſum movere te potuit. Mihi hoc temperamentum ejus placuit, ut ex præterito nihil novaremus, ſed manerent, quamvis contra legem, adſciti quarumcumque civitatum cives, in futurum autem lex Pompeja obſervaretur: cujus vim ſi retro quoque velimus cuſtodire, multa neceſſe eſt perturbari.

CXVII.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Veretur, ne ex invitatione ad ſollemne officium factiones oriantur.

Qui virilem togam ſumunt, vel nuptias faciunt, vel ineunt magiſtratum, vel opus publicum dedicant, ſolent totam bulen, atque etiam e plebe non exiguum numerum vocare, binosque denarios vel ſingulos dare: quod an celebrandum, & quatenus, putes, rogo ſcribas. Ipſe enim, ſicut arbitror, [non imprudenter,] præſertim ex ſollemnibus cauſſis concedendum juſ invitationis; ita vereor, ne ii, qui mille homines, interdum etiam plures, vocant, modum excedere, & in ſpeciem dianomes incidere videantur.

CXVIII.

TRAIANVS PLINIO S.

Merito vereris, ne in speciem dianomes incidat invitatio, quæ & in numero modum excedit, & quasi per corpora, non viritim singulos ex notitia, ad sollemnes sportulas contrahit. Sed ego ideo prudentiam tuam elegi, ut formandis istius provinciæ moribus ipse moderareris, & ea constituas, quæ ad perpetuam ejus provinciæ quietem essent profutura.

CXIX.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Doceri desulerat, a quo die incipiant iselastica premia victoribus dari.

Athletæ, Domine, ea, quæ pro iselasticis certaminibus constituisti, deberi sibi putant statim ex eo die, quo sunt coronati. Nihil enim referre, quando sint patriam investiti, sed quando certamine vicerint, ex quo inveni possint. Ego contra [scribo] Iselastici nomine. [Itaque eorum] vehementer addubitem, an sit potius id tempus, quo *εισήλασαν*, intuendum. Iidem obsonia petunt pro eo agone, qui a te iselasticus factus est, quamvis vicerint ante, quam fieret. Ajunt enim congruens esse, sicut non datur sibi pro his certaminibus, quæ esse iselastica, postquam vicerunt, desierunt; ita pro iis dari, quæ esse cœperunt. Hic quoque

NON

non mediocriter hæreo, ne cujusquam retro habeatur ratio: dandumque, quod tunc, quum vincerent, non debebatur. Rogo ergo, ut dubitationem meam regere, id est, beneficia tua interpretari ipse digneris.

CXX.

TRAIANVS PLINIO S.

Iselasticum tunc primum mihi videtur incipere deberi, quum quis in civitatem suam ipse εισηλασεν. Obsonia eorum certaminum, quæ iselastica esse placuit mihi, [si] ante iselastica non fuerunt, retro non debentur. Nec proficere pro desiderio athletarum potest, tam eorum, quæ postea iselastica lege constitui, quam, quum vincerem, esse deserunt. Mutata enim conditione certaminum, nihilominus, quæ ante perceperant, non revocantur.

CXXI.

C. PLINIVS TRAIANO IMP. S.

Excusat se, quod uxorem diplomate adjuverit.

Usque in hoc tempus, Domine, neque cuiquam diplomata commodavi, neque in rem ullam, nisi tuam, misi. Quam perpetuam servationem meam quædam necessitas rupit. Uxori enim meæ, audita morte avi, volenti ad amitam suam excurrere, usum eorum negare durum putavi,

quum talis officii gratia in celeritate consisteret; sciremque, te rationem itineris probaturum, cujus causa erat pietas. Hæc scripsi, quia mihi parum gratus tibi fore videbar, si dissimularem inter alia beneficia hoc unum, quod me debere sciebam indulgentiæ tuæ, quod fiducia ejus, quasi consulto te, non dubitavi facere; quem si consulissem, sero fecissem.

CXXII.

TRAIANVS PLINIO S.

Merito habuisti, Secunde carissime, fiduciam animi mei. Nec dubitandum fuisset, si expectasses, donec me consuleres, an iter uxoris tuæ diplomatibus, quæ officio tuo dedi, adjuvandum esset, usum eorum intentioni non profuisse, quum apud amitam suam uxor tua deberet etiam celeritate gratiam adventus sui augere.

F I N I S.
